struction site for a new building at the site of a former farmstead outbuilding at Kriveikiškių St. 18, Kernavė (Širvintos District) (Fig. 1). A potsherd dating to the 14th century was discovered in a pit with no clear purpose in test pit 2 and fragments of a 16th–17th-century clay flask in test pit 3.

Gintautas Zabiela

Anykščių dvarvietės PR dalis

2008 m. liepos pabaigoje – spalio pradžioje Anykščių dvarvietės (AR 1881) P dalyje buvusio Anykščių gimnazijos pastato (paskutiniu metu Anykščių regioninio parko direkcijos – J. Biliūno g. 55) vietoje bei jo aplinkoje atlikti archeologiniai tyrinėjimai. Jie pratęsė 2007 m. pradėtus šios dvarvietės vietos tyrinėjimus, kai šurfais buvo nustatytas čia esančio kultūrinio sluoksnio intensyvumas ir chronologija (žr. *ATL 2007 metais*, V., 2008, p. 271–273). Dvarvietės tyrimai susidėjo iš 3 dalių: pastato, komunikacinių trasų į ŠR nuo pastato ir kelių bei stovėjimo aikštelių vietų tyrimų (1 pav.).

Svarbiausi buvo rekonstruojamo Anykščių regioninio parko direkcijos pastato vietos tyrimai. Pradžioje pastate, o paskui jį demontavus atskiromis perkasomis ištirta 337,95 m² kasant perkasas (iš viso 14 perkasų (5–18)) bei 97,05 m² atliekant žvalgymus (suardytose vietose arba vietose be vertingo kultūrinio sluoksnio) (2 pav.). Tyrimų metu nustatyta, kad pastato vietoje yra susiformavęs 20–80 cm storio neintensyvus XVII–XX a. kultūrinis sluoksnis su šio laikotarpio koklių (3 pav.), keramikos, stiklų šukėmis, geležiniais vinimis ir kitais pavieniais radiniais, iš kurių pažymėtinos 8 XVII a. smulkaus nominalo monetos bei 2 geležiniai raktai. Diduma šio sluoksnio (vidutiniškai apie 50 cm) yra iš XIX a. II pusės – XX a. – pastato gyvavimo laikų. Šio laiko šiukšlynas su charakteringomis Kuznecovo fabriko Rygoje indų duženomis ir kitokiais radiniais aptiktas už pastato ŠR sienos. Ankstesnio laikotarpio kultūrinis sluoksnis pastato R dalyje yra nukastas dar pastato statybos metu lyginant žemės paviršių, o V dalyje užpiltas iki 80 cm storio smėlio–priemolio gruntu ir sudaro iki 20 cm storio pilko smėlio sluoksnį – buvusią daržų žemę. Įžemyje aptiktos 8 duobės, kurių dydis buvo nuo 1,5x1 m iki 4x4 m, gylis nuo esamo žemės paviršiaus siekė iki 1,75 m (4 pav.). Duobių užpilde rasta tik paskirų keramikos šukių, kas leidžia daryti išvadą, kad iš daugumos šių duobių buvo kasamas žvyras, o vėliau jos buvo tiesiog užlygintos paviršine žeme ar užpiltos plytų griuvenomis ar čerpių nuolaužomis. Dalis griuvenose rastų plytų yra su braukomis, 29,5x15x8 cm dydžio. Rausvos masės lenktu šonu čerpės buvo daugiau kaip 35 cm ilgio, 20 cm pločio, 1,8 cm storio. Jos turėjo 4,5x3,5 cm dydžio, 3,5 cm aukščio trikampį kablį. Dvi mažesnės duobės siejamos su pastato statybos darbais.

Pastato Š kampe esančiame 5,5x5,7 m dydžio rūsyje iškasus 2,25 m² dydžio šurfą 12 (šurfų numeracija tęstinė nuo 2007 m. tyrinėjimų), rastas tik įžemis – geltonas smėlis. Įžemis po XX a. kultūriniu sluoksniu buvo ir pastato vietose tarp tyrinėtų perkasų.

Nuo Dvaro gatvės link pastato iš ŠR pusės ištirta 57 m ilgio, 1,5 m (Š krašte – net 3 m) pločio požeminių komunikacijų trasa (4 perkasos (1–4) – iš viso 100,5 m²). Joje aptiktas nelabai intensyvus 60–140 cm storio XVII–XX a. kultūrinis sluoksnis su šio laikotarpio keramika, paskirais kokliais ir kitais radiniais (žalvariniu peilio kriaunų apkalu, geležine

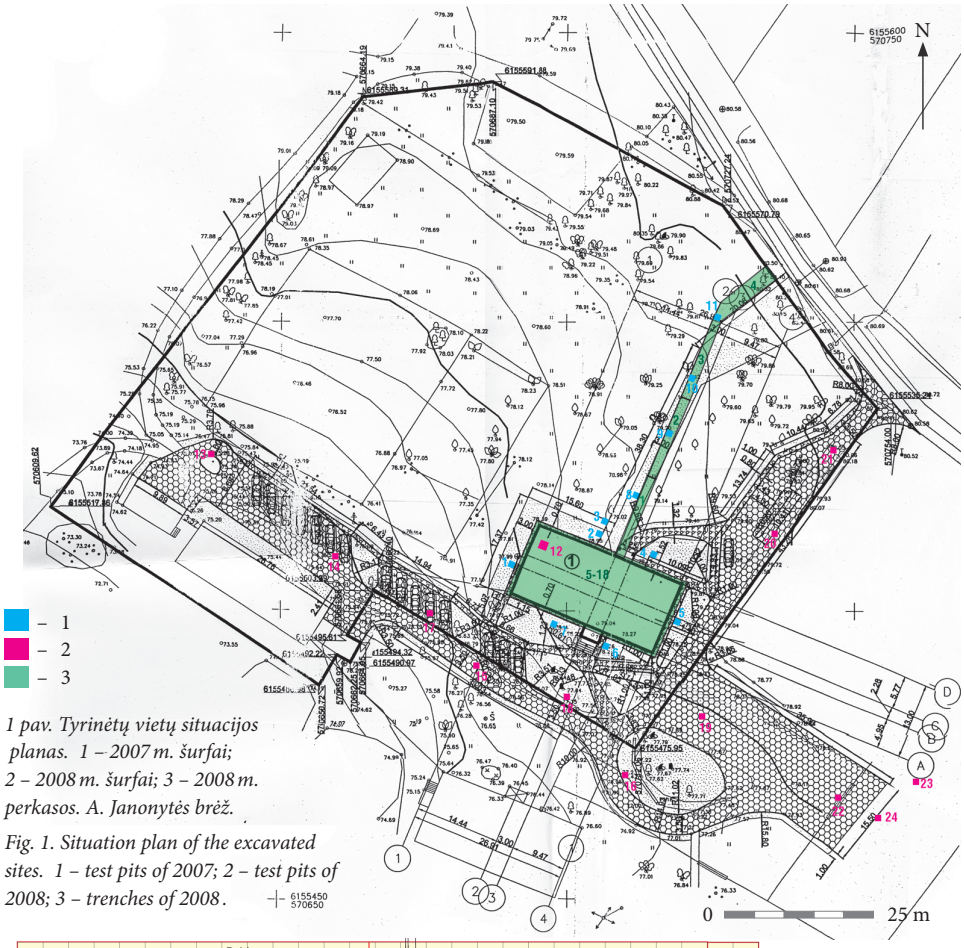

1 pav. Tyrinėtų vietų situacijos planas. 1 – 2007 m. šurfai; 2 – 2008 m. šurfai; 3 – 2008 m. perkasos. A. Janonytės brėž.

Fig. 1. Situation plan of the excavated sites. 1 – test pits of 2007; 2 – test pits of 2008; 3 – trenches of 2008.

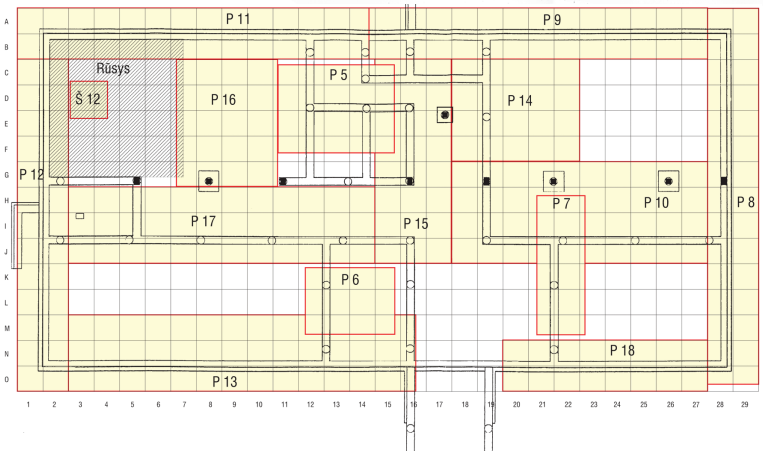

2 pav. Tyrinėtų perkasų išsidėstymas pastato vietoje. A. Janonytės brėž.

Fig. 2. Arrangement of the excavated trenches at the building site.

3 pav. Kokliai iš ploto 4 60–90 cm gylio. L. Zabielaitės nuotr.

Fig. 3. Stove tiles found at a depth of 60–90 cm in area 4.

4 pav. Duobės plote 10 iš PR. G. Zabielos nuotr.

Fig. 4. The pits in area 10 from the SE.

grandimi). Kultūrinio sluoksnio horizontai neišsiskiria, ankstyvesnių radinių rasta beveik žemės paviršiuje, vėlyvų – įkastų giliau. Trasos centrinėje dalyje aptiktas akmenų grindinys siejamas su kažkur čia stovėjusiu mediniu pastatu (5 pav.), o ŠR krašte atkastas kito tokio pastato kraštas.

Palei rekonstruojamą pastatą, jo PV–PR pusėse bus įrengiami kietos dangos privažiavimo keliai bei mašinų stovėjimo aikštelės, tam jų vietose bus pašalintas iki 30 cm storio viršutinis žemės sluoksnis. Siekiant nustatyti archeologiškai vertingo kultūrinio sluoksnio buvimo gylį šiose vietose, iškasta 12 šurfų (13–24) (iš viso 12 m^2). Šurfuose 13, 19, 22 35–90 cm gylyje nuo žemės paviršiaus aptiktas 15–40 cm storio rusvai pilko – tamsiai pilko smėlio sluoksnis, pagal struktūrą (yra labai smulkių molio tinko trupinėlių) primenantis geležies amžiaus gyvenvietės sluoksnį (6 pav.). Šiame sluoksnyje šurfuose radinių nerasta (išskyrus porą labai smulkių lipdytos keramikos šukelių), tačiau tai, kad šis sluoksnis aptiktas tik teritorijos PV dalyje kastuose šurfuose, kur pagal ankstesnius tyrimus yra lokalizuota I tūkst. vidurio neįtvirtinta gyvenvietė, leidžia šį sluoksnį sieti su ja. Kažkokio dvaro laikų pastato liekanų aptikta į PV nuo rekonstruojamo pastato šurfe 18, kur maždaug nuo 30 cm gylio buvo 1,1 m storio smulkių plytgalių griuvenų sluoksnis, o 1,2 m gylyje šurfo P sienelėje – 30 cm aukščio akmeninių pamatų

5 pav. Akmenų grindinys plote 2 iš ŠR. G. Zabielos nuotr.

Fig. 5. Stone paving in area 2 from the NE.

6 pav. Neįvirtintos gyvenvietės kultūrinis sluoksnis šurfe 22. G. Zabielos nuotr.

Fig. 6. The cultural layer from the unenclosed settlement in test pit 22.

fragmentas (šurfas greičiausiai pataikė į buvusio rūsio vietą). Kituose šurfuose paskirų dvarvietės laikotarpio radinių (koklių, keramikos fragmentų) aptikta įvairiuose sluoksniuose, kurie vietomis buvo labai stori (šurfe 24 iki 2,2 m), suformuoti įvairių perkasimų.

2008 m. Anykščių dvarvietės PV dalyje buvo ištirtas bendras 450,45 m^2 plotas, surinkta apie 1200 XVII–XX a. radinių (neskaičiuojant gyvulių kaulų, plytų ir čerpių duženų), tarp kurių nemaža dalis yra XIX a. II pusės – XX a. I pusės palikimas. Radiniai perduoti AM. Tyrimais nustatyta, kad teritorijos PV dalyje, maždaug nuo rekonstruojamo pastato PV sienos linijos po įvairialaikiais dvarvietės sluoksniais yra išlikęs geležies amžiaus gyvenvietės kultūrinis sluoksnis. Tokiu būdu ši gyvenvietė, pagal turimus duomenis, apėmė Anykštos dešiniajame krante buvusį PR–ŠV kryptimi pailgą apie 200x75 m (apie 1,5 ha) plotą ir yra vertingas archeologijos objektas Anykščių priešistorei pažinti.

The SE part of the Anykščiai manor site

In 2008, a total area of 450.45 m^2 (18 trenches and 13 test pits) (Fig. 1) was excavated in the SE part of the Anykščiai manor site (the city of Anykščiai) at the site of the building being reconstructed at J. Biliūno St. 55 and in its vicinity. 337.95 m^2 was excavated in trenches at the building site (Fig. 2) and a 17th–20th-century cultural layer was discovered with contemporary finds (the majority stove tiles (Fig. 3), pottery, glass shards, and iron nails) and gravel mining pits (Fig. 4). Only 20th-century layers existed in the 97.05 m^2 that were surveyed. In the four trenches (a total area of 100.5 m^2) excavated between the building and Dvaro Street, a 60–140 cm thick 17th–20th-century cultural layer with contemporary pottery, individual stove tiles, other finds, and the remains of a pair of buildings (Fig. 5) was discovered. A layer from an Iron Age settlement (Fig. 6) was discovered in 12 test pits (a total area of 12 m^2) excavated to the SW – SE of the building. This mid-1st-millennium settlement was already known from previous excavations, but the area it occupied has now been revised to about 1.5 ha.

Eglė Zimaitytė,
Algimantas Merkevičius,
Rėda Nemickienė

Kelio ties Avižieniais žvalgomieji tyrinėjimai

UAB „Kelprojektas“ užsakymu 2008 m. vykdyti numatomo rekonstruoti kelio 171 Bukiškis–Sudervė–Dūkštos (0,00–9,00 km) (Vil-